

SQ-112

Total No. of Pages : 03

Seat
No.

**Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester-IX)
Third Year of the Three Year Law Course (Semester-V) (CBCS)
Examination, July 2024**

Civil Procedure Code and Limitation Act (Paper-I)

Sub. Code : 74859/74823/67363/67333/51098/51123

Day and Date: Wednesday, 03-07-2024

Total Marks: 70

Time: 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

Instructions : 1) Attempt Any Four questions from Q. No. 1 to Q. No. 7.

2) Q. No. 8 is Compulsory.

3) Figures to the right indicate full marks.

4) In case of ambiguity in the Marathi question or ambiguity in the words/terms used in Marathi question, the corresponding English question shall be considered.

1) प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

2) प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) प्रश्नपत्रिकेमध्ये मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता असल्यास अथवा योग्य शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी प्रश्न गृहीत धरण्यात येईल.

Q.1) Discuss the provisions under the Civil Procedure Code, 1908 relating to place of suing. (15)

दिवाणी प्रक्रिया संहिता 1908 नुसार दावा दाखल करण्याच्या स्थळासंदर्भात असलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.

Q.2) Define Pleadings and discuss the rules of pleadings. (15)

वादकथनाची व्याख्या लिहा व त्या संदर्भातील नियम स्पष्ट करा.

Q.3) Explain Complaint and the rules relating to Admission, Rejection and Return of Complaint. (15)

वादपत्र म्हणजे काय? वादपत्राची स्वीकृती, फेटाळणे व परत करणे यासंबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

- Q.4) Explain Ex-parte Decree and elaborate the remedies available to the Defendant. (15)
 एकतर्फी हुकूमनामा म्हणजे काय? त्या संदर्भात प्रतिवादीस उपलब्ध असलेले उपाय यांची चर्चा करा.
- Q.5) What is Summons? Explain the Modes of Service of Summons. (15)
 समन्स म्हणजे काय? समन्स बजावण्याच्या विविध पध्दतींवर चर्चा करा.
- Q.6) Discuss the provisions relating to suits by or against government under the Civil Procedure Code, 1908. (15)
 दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908 अंतर्गत शासनाने किंवा लोक अधिकाऱ्यांनी अथवा त्यांच्या विरोधी लावलेला दावा या संदर्भात असलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- Q.7) Write a note on Legal Disability under the Indian Limitation Act, 1963. (15)
 मुदत अधिनियम 1963 अंतर्गत वैध निःसमर्थता यावर चर्चा करा.
- Q.8) Explain the following or answer in one/two sentences (Any Five) (10)
 खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यात उत्तरे द्या.
- Meaning of Injunction.
 मनाई हुकूम याचा अर्थ लिहा.
  - Mention the classes of suits in which suits may be divided for the purpose of territorial jurisdiction of a court.
 दिवाणी न्यायालयाच्या अधिकार क्षेत्रासाठी दिवाणी स्वरूपाच्या दाव्याचे वर्गीकरण नमूद करा.
  - Meaning of Suit.
 दावा याचा अर्थ लिहा.

- iv) Meaning of Receiver
प्रापक याचा अर्थ लिहा.
  - v) Meaning of interrogatories
परिप्रश्नपत्रिका याचा अर्थ लिहा.
  - vi) Meaning of review
पुनर्विलोकन याचा अर्थ लिहा.
  - vii) Meaning of reference
निर्देशन याचा अर्थ लिहा.
  - viii) Meaning of Caveat
सावधान पत्र याचा अर्थ सांगा.
  - ix) Meaning of Judgement
न्यायनिर्णय याचा अर्थ सांगा.
  - x) Meaning of Order
आदेश याचा अर्थ सांगा.
-

Seat No.	
-------------	--

Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester-IX)
Third Year of the Three Year Law Course (Semester-V)
CBCS Examination, August 2024

Law of Evidence (Paper-II)

Sub. Code : 74824/74860/67364/67334/51099/51124

Day and Date : Saturday, 03-08-2024

Total Marks : 70

Time : 02.30 a.m. to 05.30 p.m.

Instructions : 1) Attempt any four questions from Question No. 1 to 7.
 2) Question No. 8 is compulsory.
 3) Figures to the right indicate full marks.
 4) In case of any ambiguity in Marathi version of the Question Paper due to unavailability of proper Legal Words, phrases etc. the same Question in English Version shall be taken into account.

- 1) प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- 2) प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
- 3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 4) प्रश्नपत्रिकेमधील मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता किंवा अस्पष्टता असल्यास अथवा योग्य मराठी शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी भाषेतील प्रश्न गृहीत धरण्यात येईल.

Q1) What is Evidence? What are the various kinds of Evidence? [15]

पुरावा म्हणजे काय? विविध प्रकारचे पुरावे कोणते आहेत?

Q2) What is Burden of proof? State the rules as to burden of proof. [15]

शाबितीची जबाबदारी म्हणजे काय? शाबितीच्या जबाबदारीचे नियम स्पष्ट करा.

Q3) Define Admission. Discuss law relating to admission. How they are proved? [15]

कबुलीची व्याख्या करा. कबुलीसंबंधी कायद्याची चर्चा करा. ते कसे सिद्ध होतात?

Q4) What is Expert's evidence? Discuss the problem of judicial defense to expert testimony. [15]

तज्ज्ञांचा पुरावा म्हणजे काय? तज्ज्ञांच्या साक्षीसाठी न्यायिक संरक्षणाच्या समस्येवर चर्चा करा.

Q5) Write a detailed note on, 'Cross Examination and lawful questions in cross examination'. [15]

'उलट तपासणी आणि उलट तपासणीतील कायदेशीर प्रश्न' यावर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q6) What are the privileged communications? State the circumstances under which privilege can be claimed. [15]

विशेषाधिकार प्राप्त संप्रेषणे म्हणजे काय? कोणत्या परिस्थितीत विशेषाधिकारावर दावा केला जाऊ शकतो ते सांगा.

Q7) What are Public and Private Documents? Discuss various modes of proving public and private documents. [15]

सार्वजनिक आणि खासगी कागदपत्रे म्हणजे काय? सार्वजनिक आणि खासगी कागदपत्रे सिद्ध करण्याच्या विविध पद्धतींवर चर्चा करा.

Q8) Explain the following or answer in one/two sentences. (any five) [10]

खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यांत उत्तर द्या.

1) Doctrine of Res Gestae

रेस जेस्टा सिद्धांत

2) Accomplice Witness

सहाय्यक साक्षीदार

3) Retracted Confessioins

मागे घेतलेला कबुली जबाब

4) Ambiguous Documents

संदिग्ध दस्तऐवज

- 5) Estoppel
प्रतिबंध
  - 6) Leading Questions
उत्तर सूचक प्रश्न
  - 7) Identification parade
ओळख परेड
  - 8) "Nemo Moriturus Praesumitur Mentire"
"निमो मॉरिटुरस प्रेसुमिटर मेंटायर"
  - 9) Shall Presume
गृहीत धरेल
  - 10) Impeaching credit of witness
साक्षीदाराच्या विश्वासपात्रतेबद्दल संशय व्यक्त करणे
-

Q3) Define Admission. Discuss law relating to admission. How they are proved? [15]

कबुलीची व्याख्या करा. कबुलीसंबंधी कायद्याची चर्चा करा. ते कसे सिद्ध होतात?

Q4) What is Expert's evidence? Discuss the problem of judicial defense to expert testimony. [15]

तज्ज्ञांचा पुरावा म्हणजे काय? तज्ज्ञांच्या साक्षीसाठी न्यायिक संरक्षणाच्या समस्येवर चर्चा करा.

Q5) Write a detailed note on, 'Cross Examination and lawful questions in cross examination'. [15]

'उलट तपासणी आणि उलट तपासणीतील कायदेशीर प्रश्न' यावर तपशीलवार नोंद लिहा.

Q6) What are the privileged communications? State the circumstances under which privilege can be claimed. [15]

विशेषाधिकार प्राप्त संप्रेषणे म्हणजे काय? कोणत्या परिस्थितीत विशेषाधिकारावर दावा केला जाऊ शकतो ते सांगा.

Q7) What are Public and Private Documents? Discuss various modes of proving public and private documents. [15]

सार्वजनिक आणि खासगी कागदपत्रे म्हणजे काय? सार्वजनिक आणि खासगी कागदपत्रे सिद्ध करण्याच्या विविध पद्धतींवर चर्चा करा.

Q8) Explain the following or answer in one/two sentences. (any five) [10]

खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यांत उत्तर द्या.

1) Doctrine of Res Gestae

रेस जेस्टा सिद्धांत

2) Accomplice Witness

सहाय्यक साक्षीदार

3) Retracted Confessioins

मागे घेतलेला कबुली जबाब

4) Ambiguous Documents

संदिग्ध दस्तऐवज

Seat No.	
-------------	--

Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester-IX)
Third Year of the Three Year Law Course (Semester-V)
Examination, July 2024

Labour Law-I (Industrial Laws) (Paper-III)

Sub. Code : 74825/74861/67365/67335/51100/51125

Day and Date : Friday, 12/07/2024

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) Attempt any four questions from Question No. 1 to 7.
  - 2) Question No. 8 is compulsory.
  - 3) Figures to the right indicate full marks.
  - 4) If there is any ambiguity in the Marathi language question or if the correct Marathi word is not available then the corresponding English language question will be considered.
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
  - 2) प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
  - 3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
  - 4) प्रश्नपत्रिकेमधील मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता किंवा अस्पष्टता असल्यास अथवा योग्य मराठी शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी भाषेतील प्रश्न गृहीत धरण्यात येईल.

Q1) Explain the development of labour laws in pre and post constitutional era in India. [15]
 भारतातील राज्यघटनापूर्व आणि नंतरच्या काळात कामगार कायदांचा विकास स्पष्ट करा.

Q2) Explain in detail the provisions relating to registration of trade union under the [15]
 Trade Unions Act, 1926.

कामगार संघटना कायदा, 1926 अंतर्गत कामगार संघटनेच्या नोंदणीशी संबंधित तरतुदी तपशीलवार स्पष्ट करा.

- Q3)** What is meant by recognition of trade union? Explain the various obligations and [15]
rights of Recognized Unions, Other Unions and Certain Employees provided under
MRTU and PULP Act, 1971.

कामगार संघटनेला मान्यता म्हणजे काय? मान्यताप्राप्त संघटना, इतर संघटना आणि ठराविक कर्मचारी
यांच्या विविध जबाबदाऱ्या आणि अधिकार स्पष्ट करा.

- Q4)** Explain the Procedure for Certification and Modification of Standing Orders [15]
Provided under The Industrial Employment (Standing Orders) Act, 1946.

औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, 1946 अंतर्गत प्रदान केलेल्या स्थायी आदेशाचे प्रमाणन
आणि त्यातील बदल करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

- Q5)** Explain the Settlement Mechanism under the Industrial Dispute Act, 1947. [15]

औद्योगिक विवाद अधिनियम, 1947 अंतर्गत वाद निवारण यंत्रणा स्पष्ट करा.

- Q6)** Define Strike and Lock-out. Explain the provisions of prohibition of strike and [15]
lock out provided under Industrial Dispute Act, 1947.

संप आणि टाळेबंदी परिभाषित करा. औद्योगिक विवाद अधिनियम, 1947 अंतर्गत प्रदान केलेल्या संप
आणि टाळेबंदीच्या प्रतिबंधाच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

- Q7)** Explain the provisions relating to Payment of Wages and Deductions from Wages [15]
provided under Payment of Wages Act, 1936.

वेतन देय कायदा, 1936 अंतर्गत प्रदान केलेल्या वेतन अदायगी आणि वेतनामधून कपात करण्यासंबंधीच्या
तरतुदी स्पष्ट करा.

- Q8)** Explain the following or answer in one/two sentences. (any five) [10]

खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यांत उत्तर द्या.

- 1) Who and when Fix and Revise the Minimum Wages under Minimum Wages
Act, 1948

किमान वेतन कायदा, 1948 अंतर्गत किमान वेतन कोण आणि केव्हा निश्चित आणि सुधारित
करते?

- 2) Meaning of Apprentice Under Apprenticeship Act, 1961
शिक्षुता अधिनियम 1961 अंतर्गत शिक्षुतचा अर्थ
- 3) Names of Authorities under the Apprenticeship Act, 1961
शिक्षुता अधिनियम 1961 अंतर्गत प्राधिकरणांची नावे सांगा.
- 4) What is Lay off?
अपरिहार्य टाळेबंदी म्हणजे काय?
- 5) What is retrenchment?
कामगार कपात म्हणजे काय?
- 6) What do you mean, 'Public Utility Services'?
'सार्वजनिक उपयोगिता सेवा' म्हणजे काय?
- 7) What is meant by collective bargaining?
सामूहिक सौदेबाजी म्हणजे काय?
- 8) What is award under Industrial Dispute Act, 1947?
औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत अवॉर्ड म्हणजे काय?
- 9) What is difference between Registration and Recognition of trade union?
कामगार संघटनांची नोंदणी आणि मान्यता यात काय फरक आहे?
- 10) What is object of the Apprenticeship Act, 1961?
शिक्षुता अधिनियम 1961 चा उद्देश काय आहे?

Seat No	
------------	--

Third Year of the Three Years Law Course (Semester- V)
Fifth Year of the Five Years Law Course (Semester - IX)
Examination, July - 2024
Land Laws

Sub. Code : 74826 / 74862 / 67366 / 67336 / 51101 / 51126

Day and Date : Thursday, 18/07/2024

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.30 p.m.

Instructions :

- 1) Attempt any four questions from Q. No. 1 to 7.
प्रश्न क्र. 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- 2) Q. No. 8 is compulsory.
प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
- 3) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 4) In case of any ambiguity in Marathi version of the question paper due to unavailability of proper legal words, phrases etc. the same question in English Version shall be taken into account.
मराठी आवृत्तीत योग्य कायदेशीर शब्द, वाक्प्रचार इ. उपलब्ध नसल्यामुळे प्रश्नपत्रिकेमध्ये काही संदिग्धता आढळल्यास इंग्रजी आवृत्तीतील प्रश्न अंतिम असेल.

Q.1. Explain the provisions of MLRC relating to the permissible uses of an agricultural land and state the procedure for N.A. permission. (15)

शेतजमिनीच्या परवानगीयोग्य वापराशी संबंधित MLRC च्या तरतुदी स्पष्ट करा आणि N.A. परवानगीची प्रक्रिया सांगा.

Q.2. Define boundary mark and explain the procedure for straightening out crooked boundaries. What is the effect of settlement of boundaries? (15)

सीमा चिन्ह परिभाषित करा आणि वाकड्या सीमा सरळ करण्यासाठी कार्यपद्धती स्पष्ट करा. सीमांच्या सेटलमेंटचा काय परिणाम होतो ?

- Q.3.** Give a detailed account of revenue officers, their powers and functions. (15)
महसूल अधिकारी, त्यांचे अधिकार आणि कार्ये यांची तपशीलवार माहिती द्या.
- Q.4.** Explain provisions relating to relief against forfeiture. (15)
जमीनच्या विरुद्ध सवलतीशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.
- Q.5.** Discuss the Landlord's rights, duties and liabilities under MRC Act, 1999. (15)
MRC कायदा, 1999 अंतर्गत जमीनमालकाचे हक्क, कर्तव्ये आणि दायित्वे यांची चर्चा करा.
- Q.6.** Write a full note on Initial and Comprehensive Social Impact Assessment under (RFCTLARR) Act of 2013. (15)
2013 च्या (RFCTLARR) कायद्याच्या अंतर्गत प्रारंभिक आणि व्यापक सामाजिक प्रभाव मूल्यांकनावर संपूर्ण टीप लिहा.
- Q.7.** Explain the Procedure and Manner of Rehabilitation and Resettlement under (RFCTLARR) Act of 2013. (15)
(RFCTLARR) अधिनियम 2013 अंतर्गत पुनर्वसन आणि पुनर्वसनाची प्रक्रिया आणि पद्धत स्पष्ट करा.
- Q.8.** Explain any five from the following in one/two sentences (10)
एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही पाच)
- a) Land revenue under MLRC
MLRC अंतर्गत जमीन महसूल
  - b) Revenue survey under MLRC
MLRC अंतर्गत महसूल सर्वेक्षण
  - c) Wajjb - ul - arz
वाजिब-उल-अर्ज

- d) Register of Mutations under MLRC
MLRC अंतर्गत उत्परिवर्तनांची नोंदणी
  - e) Landlord under MRC Act
MRC कायद्यांतर्गत जमीनदार
  - f) Prohibition on sub-letting under MRC Act, 1999
MRC कायदा, 1999 अंतर्गत सब-लेटिंगवर बंदी
  - g) Eminent Domain
प्रख्यात कार्यक्षेत्रे
  - h) Monitoring Committee for rehabilitation and resettlement.
पुनर्वसन आणि पुनर्वसनासाठी देखरेख समिती
  - i) Temporary occupation under (RFCTLARR) Act, of 2013
(RFCTLARR) अधिनियम 2013 अंतर्गत तात्पुरता अधिग्रहण
  - j) Project Affected Family under (RFCTLARR) Act, of 2013.
(RFCTLARR) अधिनियम 2013 अंतर्गत प्रकल्पग्रस्त कुटुंब
-

206-B-(18)

SQ-116

Total No. of Pages : 03

Seat
No.

**Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester-X)
Third Year of the Three Year Law Course (Semester-VI)
CBCS**

Examination, July 2024

Law of Crimes-II

Sub. Code : 74829/74865/67368/67338/51103/51128

Day and Date: Monday, 01-07-2024

Total Marks: 70

Time: 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) Attempt Any Four questions from Q. No. 1 to Q. No. 7.
  - 2) Q. No. 8 is Compulsory.
  - 3) Figures to the right indicate full marks.
  - 4) In case of ambiguity in the Marathi question or ambiguity in the words/terms used in Marathi question, the corresponding English question shall be considered.
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
  - 2) प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
  - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 4) प्रश्नपत्रिकेमध्ये मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता असल्यास अथवा योग्य शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी प्रश्न गृहीत धरण्यात येईल.

Q.1) Explain the powers and jurisdiction of different criminal courts under the Code of Criminal Procedure. (15)

फौजदारी प्रक्रिया संहिता अंतर्गत विविध फौजदारी न्यायालयांचे अधिकार आणि अधिकार क्षेत्र स्पष्ट करा.

Q.2) What is the procedure for compelling the appearance of any person before the criminal court? (15)

फौजदारी न्यायालयासमोर कोणत्याही व्यक्तीला हजर राहण्यास भाग पाडण्याची प्रक्रिया काय आहे?

Q.3) What is bail? When bail may be granted and when bail may not be granted in non-bailable offences? Discuss. (15)

जामीन म्हणजे काय? जामीन केव्हा मंजूर केला जाऊ शकतो आणि अजामीनपात्र गुन्ह्यांमध्ये जामीन केव्हा मंजूर केला जाऊ शकत नाही? चर्चा करा.

Q.4) Write on all types of trials contemplated under CrPC. (15)

CrPC अंतर्गत विचारात घेतलेल्या सर्व प्रकारच्या 'न्यायचौकशी' वर टिप्पणी लिहा.

Q.5) Explain the provisions regarding suspension, remission and commutation of sentence under criminal procedure code. (15)

फौजदारी प्रक्रिया संहिता अंतर्गत शिक्षेचे निलंबन, माफी आणि बदलासंबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

Q.6) Discuss the provisions of CrPC regarding search and seizure. (15)

शोध व जप्तीसंदर्भात CrPC च्या तरतुदींची चर्चा करा.

Q.7) Explain the powers of Appellate Court and the procedure for hearing appeals. (15)

अपील न्यायालयाचे अधिकार आणि अपील सुनावणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Q.8) Explain the following or answer in one/two sentences (Any Five) (10)

खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

i) Summons Case

समन्स प्रकरण

ii) Cognizable offence

दखलपात्र गुन्हा

iii) Plea bargaining

प्ली बार्गेनिंग

- iv) Search warrant
तपासणी परवाना
  - v) Dispersal of Unlawful Assemblies
बेकायदेशीर संमलने उधळणे
  - vi) Summary Trials
सारांश चाचण्या
  - vii) Fair Trials
प्रामाणिक चाचणी
  - viii) Public prosecutor
सरकारी वकील
  - ix) Release on probation
प्रोबेशनवर सुटका
  - x) Compensation and Costs
भरपाई आणि खर्च
-

SQ-117

Total No. of Pages : 03

Seat No.	
----------	--

**Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester-X)
Third Year of the Three Year Law Course (Semester-VI)
CBCS (70/30 Pattern)
Examination, July 2024**

**Introduction to Intellectual Property Law
(Paper-II)**

Sub. Code : 74830/74866/67369/67339/51104/59190

Day and Date: Friday, 05-07-2024

Total Marks: 70

Time: 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) Attempt Any Four questions from Q. No. 1 to Q. No. 7.
  - 2) Q. No. 8 is Compulsory.
  - 3) Figures to the right indicate full marks.
  - 4) In case of ambiguity in the Marathi question or ambiguity in the words/terms used in Marathi question, the corresponding English question shall be considered.
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
  - 2) प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
  - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 4) प्रश्नपत्रिकेमध्ये मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता असल्यास अथवा योग्य शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी प्रश्न गृहीत धरण्यात येईल.

Q.1) Discuss the rights of Registered Trademark owners & explain in detail remedies (15) for infringement of trademark.
नोंदणीकृत व्यापारनिशाण मालकांच्या हक्कांची चर्चा करा आणि व्यापारनिशाणाच्या उल्लंघनासाठी तपशीलवार उपाय सांगा.

Q.2) Which acts constitute infringement of patent? Explain the remedies available (15) for infringement.
कोणते कृत्य पेटंटचे उल्लंघन करतात? उल्लंघनासाठी उपलब्ध उपाय स्पष्ट करा.

Q.3) What are the Western and Indian Philosophies related to Intellectual Property? (15)

Elaborate natural rights theory and the utilitarian theory.

बौद्धिक संपदेशी संबंधित पाश्चात्य आणि भारतीय तत्त्वज्ञान काय आहेत? नैसर्गिक अधिकार सिद्धांत आणि उपयुक्ततावादी सिद्धांत विस्तृत करा.

Q.4) Elucidate how the Paris and Berne Conventions have contributed for the international protection of Intellectual Property Rights. (15)

पॅरिस आणि बर्न कन्व्हेंशनने बौद्धिक संपदा हक्कांच्या आंतरराष्ट्रीय संरक्षणासाठी कसे योगदान दिले आहे ते स्पष्ट करा.

Q.5) Discuss the International instruments related to Copyright in detail. (15)

कॉपीराइटशी संबंधित आंतरराष्ट्रीय साधनांची तपशीलवार चर्चा करा.

Q.6) How to determine the infringement of copyright in literary, dramatic, sound recording and broadcasting reproduction right? State the limitations of exclusive right. (15)

साहित्यिक, नाट्यमय, ध्वनीमुद्रण आणि प्रसारण पुनरुत्पादनात कॉपीराइटचे उल्लंघन कसे ठरवायचे? अनन्य अधिकाराच्या मर्यादा सांगा.

Q.7) Define term 'Trademark' with characteristics. Explain in detail evolution of Trademark Law in India. (15)

वैशिष्ट्यांसह व्यापारनिशाण परिभाषित करा. भारतातील व्यापारनिशाण कायद्याची उत्क्रांती तपशीलवार सांगा.

Q.8) Explain the following or answer in one/two sentences (Any Five) (10)

खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

i) Collective Marks

सामूहिक व्यापारनिशाण

ii) Invented Word

शब्दाचा शोध

iii) Trade Secrets

व्यापार गुपिते

iv) Right of Integrity

सचोटीचा हक्क

v) Artistic Work

कलात्मक कार्य

vi) Well-known Trademarks

सुप्रसिद्ध व्यापार निशाण

vii) Invention

आविष्कार

viii) Mark

निशाण

ix) Invented Word

शब्दाचा शोध

x) Exclusive License under Copyright Act

कॉपीराइट कायदा अंतर्गत विशेष परवाना

Seat No.	
-------------	--

Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester-X)

Third Year of the Three Year Law Course (Semester-VI)

CBCS Examination, August 2024

Labour Law-II (Social Security Laws) (Paper-III)

Sub. Code : 74831/74867/67370/67340/51105/51129

Day and Date : Monday, 05/08/2024

Total Marks : 70

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

Instructions : 1) Attempt any four questions from Question No. 1 to 7.

प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

2) Question No. 8 is compulsory.

प्रश्न क्रमांक 8 अतिवार्य आहे.

3) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

4) In case of ambiguity in a Marathi question or ambiguity in the words/terms used in the Marathi question, the corresponding English question shall be considered.

प्रश्नपत्रिकेमधील मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता किंवा अस्पष्टता असल्यास अथवा योग्य मराठी शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी भाषेतील प्रश्न गृहीत धरण्यात येईल.

Q1) What do you mean by Social Security? Explain Evolution and Objectives of Social security. [15]

सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय? सामाजिक सुरक्षितेची उत्क्रांती आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

Q2) Explain various grounds regarding employer's liability to pay the compensation [15] under the Employees Compensation Act, 1923. When the employer shall not be liable to pay compensation?

कामगार भरपाई अधिनियम, 1923 अंतर्गत नियोक्ता कोणत्या परिस्थितीमध्ये नुकसान भरपाई देण्यास जबाबदार आहे? नियोक्ता नुकसान भरपाई देण्यास कधी जबाबदार राहणार नाही?

Q3) Explain various health related provision under Factories Act, 1948 [15]

कारखाना अधिनियम, 1948 अंतर्गत आरोग्याशी संबंधित विविध तरतुदी स्पष्ट करा.

Q4) What are the objectives of the Employees State Insurance Act, 1948? Discuss [15]
various provisions regarding benefits available under the Act.

कर्मचारी राज्य विमा अधिनियम, 1948 ची उद्दिष्टे काय आहेत? या अधिनियमांतर्गत उपलब्ध लाभांबाबत असलेल्या विविध तरतुदींची चर्चा करा.

Q5) What do you mean by Maternity benefit? Explain various features of the [15]
Maternity Benefit Act, 1961.

मातृत्व लाभ म्हणजे काय? मातृत्व लाभ अधिनियम, 1961ची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Q6) Explain provisions regarding Procedure and Penalties related to offences under [15]
Child Labour (Prohibition and Regulation) Act, 1986.

बालकामगार (प्रतिबंध आणि नियमन) अधिनियम, 1986 अंतर्गत गुन्ह्यांशी संबंधित प्रक्रिया आणि दंड यासंबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

Q7) What are the objectives of the Employees Provident Funds and Miscellaneous [15]
Provisions Act, 1952? Explain various Kinds of Provident Funds under the Act.

कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि विविध तरतुदी अधिनियम, 1952 ची उद्दिष्टे काय आहेत? अधिनियमांतर्गत विविध प्रकारचे भविष्य निर्वाह निधी स्पष्ट करा.

Q8) Explain the following or answer in one/two sentences. (any five) [10]

खालील कोणतेही पाच स्पष्ट करा किंवा एक/दोन वाक्यांत उत्तर द्या.

1) Theory of notional extension

काल्पनिक विस्ताराचा सिद्धांत

2) Manufacturing process

उत्पादन प्रक्रिया

3) Medical benefit council under Employees State Insurance Act, 1948

कर्मचारी राज्य विमा कायदा, 1948 अंतर्गत वैद्यकीय लाभ परिषद

- 4) Duties of inspectors under Maternity Benefit Act, 1961
मातृत्व लाभ अधिनियम, 1961 अंतर्गत निरीक्षकांची कर्तव्ये
- 5) Child Labour Advisor Committee
बालकामगार सल्लागार समिती
- 6) Meaning of unorganized sector
असंघटित क्षेत्राचा अर्थ
- 7) Object of Payment of Gratuity Act, 1972
पेमेंट ऑफ ग्रॅच्युइटी कायदा, 1972 चा उद्देश
- 8) National Social Security Board
राष्ट्रीय सामाजिक सुरक्षा मंडळ
- 9) Partial Disablement
आंशिक अक्षमता
- 10) Standing committee under Employees State Insurance Act, 1948.
कर्मचारी राज्य विमा अधिनियम, 1948 अंतर्गत स्थायी समिती.

Seat No	
------------	--

**Third Year Of The Three Year Law Course (Semester- VI) CBCS
Fifth Year Of The Five Year Law Course (Semester - X)
Examination, July - 2024
Principle of Taxation (Paper- IV)**

Sub. Code : 74832 / 74868 / 67371 / 71123 / 51106 / 71124 / 71125

Day and Date : Monday, 15/07/2024

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.30 p.m.

Instructions :

- 1) Attempt any four questions from Q. No. 1 to 7.
प्रश्न क्र. 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- 2) Q. No. 8 is compulsory.
प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
- 3) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 4) In case of any ambiguity in Marathi version of the question paper due to unavailability of proper legal words, phrases etc. the same question in English Version shall be taken into account.
मराठी आवृत्तीत योग्य कायदेशीर शब्द, वाक्प्रचार इ. उपलब्ध नसल्यामुळे प्रश्नपत्रिकेमध्ये काही संदिग्धता आढळल्यास इंग्रजी आवृत्तीतील प्रश्न अंतिम असेल.

- Q.1.** Mention any 15 types of income which do not form part of total income. (15)
एकूण उत्पन्नाचा भाग नसलेल्या कोणत्याही 15 प्रकारच्या उत्पन्नाचा उल्लेख करा.
- Q.2.** Define salary and explain how the income from salary is to be computed for purpose of income tax (15)
पगाराची व्याख्या करा आणि आयकराच्या उद्देशाने पगारातून मिळणाऱ्या उत्पन्नाची गणना कशी करायची ते स्पष्ट करा.
- Q.3.** Explain the scope of deductions in respect of payment under the Income Tax Act. (15)
आयकर कायदांतर्गत पेमेंटच्या संदर्भात कपातीची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- Q.4.** Explain the provisions relating to assessment of individuals. (15)
व्यक्तींच्या मूल्यांकनाशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

Q.5. Enumerate different authorities under the Income Tax Act and explain their powers in brief. (15)

आयकर कायद्यांतर्गत विविध प्राधिकरणांची गणना करा आणि त्यांचे अधिकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

Q.6. What is the meaning of supply? Explain its scope and also state the concept of composite and mixed supply. (15)

पुरवठा म्हणजे काय? त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा आणि संयुक्त आणि मिश्रित पुरवठ्याची संकल्पना देखील सांगा.

Q.7. Explain the provisions relating to registration under GST. (15)

GST अंतर्गत नोंदणीशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

Q.8. Explain the following (Any five) पुढील गोष्टी स्पष्ट करा. (कोणत्याची पाच) (10)

a) Perquisites अनुज्ञेय

b) Transfer हस्तांतरण

c) Person व्यक्ती

d) Distinction between Tax and Fee कर आणि फी मधील फरक

e) Assessment year मूल्यांकन वर्ष

f) Tax evasion कर चुकवणे

g) Supplier पुरवठादार

h) Input Tax Credit इनपुट टॅक्स क्रेडिट

i) E-filing of returns रिटर्नचे ई-फायलिंग

j) Reverse charge रिव्हर्स चार्ज